

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Борис Кирилов Сергинов

за кандидатурата за научна и образователна степен

„Доктор“

на Криста Кирова

Професионално направление

8.2.

Изобразително изкуство

Научен ръководител: доц. Валентин Севчев

и документите представени за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“, както и научен труд на тема: „Експресивният изказ в изкуството от края на ХХ-ти и началото на ХХІ век“

1. Актуалност и значимост на научната и творческа дейност и научния труд представени за присъждане на научна и образователна степен „Доктор“

Значимостта на избраната тема в научно и научно-приложно отношение, е свързана с проучване и анализиране на творчески задачи и въпроси от сферата на изкуството, като човешки опит в контекста на експресивният начин на изразяване в областта на изобразителното изкуство и някои близки дисциплини или течения. Прочитът или прегледът на експресионистичния подход през други интелектуални и научни перспективи

създава необходимата дистанция, за да предложи иновативни и алтернативни форми на интерпретация, да разшири изследователския инструментариум и да осигури по-ясна основа за разбирането и интерпретирането на тази сложна и многопластова стилистика. Като основно понятие в изследването и негова отправна точка се приема термина „експресионизъм“, като творчески подход, поле за действие и среда за развитие на изкуството в различни исторически моменти.

Друг важен аспект от работата на Криста Кирова е да разгледа експресивния подход от изобразителното изкуство и да го съпостави с теоретични постановки, заимствани от други дисциплини/сфери на изкуството като музика, кино и литература например. Групирането им и обобщаването им в контекста на изследването е един от приносите на труда според мен. Предлага се обзор на потенциални употреби на експресионизма в различни географски райони, като се съпоставя американското с европейското разбиране за експресионизъм, по този начин се анализират нови или недооценени форми на интерпретация на експресионистичното изкуство и на неговото случване като процес, ефект и арте-факт.

Подходът на Кирова е уникален като възглед за съвременната българска, а и световна художествена практика, в областта на изобразителното изкуство. Нейната изследователска работа е събитие, което до голяма степен съживява позитивното отношение на твореца и изследователя към научната дейност, като

използва традиционни и не до там традиционни подходи и методи в изследването си. Както самата тя пише.: "Използваните методи са: културно – исторически, формален, иконографски, сравнителен анализ, допълнени на места от социологически методи на изследване."

С помоща на посочената методология, тя анализира проблема и творчеството на автори работещи в сферата на експресивното, като не пропуска и българската художествена сцена от посочения период, нещо което смятам за предимство и принос на дисертацията.

Рискът това изследване да остане отдалечено от художествената практика е минимален, именно преди това, че докторанта работи с теория и концепции, позиции, школи и парадигми. В едно свое есе например д-р Панчев казва, че когато се пише за изкуство като основна теза, се явява и предусловието, че това писане, не бива само по себе си да се ограничава и догматизира, точно така работи без да догматизира и Кирова.

Бих искал да цитирам и дисертацията на д-р Лили Дворянова, тъй като според мен, тя най-ясно разглежда конкретна тематика по начин близък до методите и практиките описани и изследвани от докторантката Кирова: „Концепцията на Мичъл, разсъждава д-р Дворянова (...) оспорва легитимността на термина „визуално възприятие“ като напомня, че именно от гледна точка на сензорната си модалност всички медии използват „смесена техника“, т.е. те са смесени медии. Според него критическият дискурс е от ключово значение

за разбирането на модернистичната картина, както Библията, историята или класиката са от ключово значение за традиционната наративна живопис. Без да бъде „инструктиран“ от критическия дискурс, зрителят не може да види в една картина на Полък нищо друго освен тапет. Д-р Дворянова категорично заявява, че „визуалната култура“ е област на проучване, която отказва да приеме визията за даденост и която настоява за проблематизиране, теоретизиране, критикуване и историзиране на визуалния процес като такъв (...)“. В този смисъл методът на изследването на Кирова формално следва описанието, анализа и интерпретацията на различни парадигми и свеждането им до фактически техни проявления в изкуството – в конкретни творби, автори, случаи и случвания. Кирова разглежда няколко, знакови за оформянето на тезата си български художници, автори на съвременно изкуство като Станислав Памукчиев, Николай Майсторов и д-р и се обръща и анализира и автори от по-ранни периоди като Атанас Пацев, Дечко Узунов и т.н. Това нейно решение е повлияно според мен, преди всичко от практическите и занимания със живопис и съвременно изкуство и като участник и като наблюдател на процесите в него, а също и като ученик на Николай Майсторов, което естествено насочва към едно по дълбоко разбиране, анализ и интерпретиране на експресионизма. Кирова си поставя, за задача да изчисти и проясни определен метод на система за работа вътре в изкуството, като се противопоставя на традиционната методология за изследване на теория и

работи с конкретики. Това подчертава необходимостта от радикално разширяване на критическото мислене и рефлексия върху това, което се случва през произведението на изкуството и се захранва именно от тази „гранична“ енергия на работа, интерпретирайки произведението на изкуството и неговата стилистична образност, през проблематизиране на творческите индивидуалности и национални и географски особености.

2. Основни приноси на дисертационния труд

- Темата за Експресионизма е обект на сериозни проучвания в Европа, но досега е слабо изследвана по отношение на изкуството в България.
- Да се направи съпоставка между българското и европейското изкуство, за изследвания период. Да се направят по-мощни заключения.
- Разглеждат се промените в използването на цвета, неговата нова стойност и значение. Новите критерии за оценяване на стойностите на живописните творби.
- Трудът представя едно по – задълбочено изследване на автори, европейски и български, свързани с изследвания период. Представя техните възгледи, разбирания и промени в пластичния изказ.

Систематични изследвания върху „Експресивният изказ в изкуството от края на ХХ-ти и началото на ХХІ век“ в полето на изобразителното изкуство от подобна гледна точка не са правени до сега в рамките на Българската академична и университетска общност. Подобно, по обем

и значимост изследване, е пример и рядкост в академичните и университетски среди. В представянето на интердисциплинарен поглед върху изследваната проблематика е един от значимите приноси на научната и изследователска работа на докторантката.

В този смисъл научната дейност на кандидата се базира, както констатирахме по-горе, върху един синкретичен подход към проблематиката, като съчетава според мен изкуствоведски, културологични, философски, творчески и др. гледни точки и методи.

Работата и методите, използвани в дисертационния труд на Кирова, обогатява с понятия разбирането за изобразително изкуството и живописата, разглеждайки ги в творчески, научен и практически план. Както изследва и представя отлично една сложна и мултидисциплинарна проблематика.

Заклучение :

Оценявам научните качества и приноси на изследователска и творческа работа на Криста Кирова, нейната обществена, социална, научна и историческа значимост, личния принос на автора и практическата полезност и актуалност на изследваните проблеми, предлагам на уважаемите членове на научното жури, да дадат съгласието си за присъждането на образователна и научна степен „Доктор“ на Криста Кирова.

20.08.2018 г.

О.Лемнос

Становище .....

(проф. д-р Борис Сергинов)